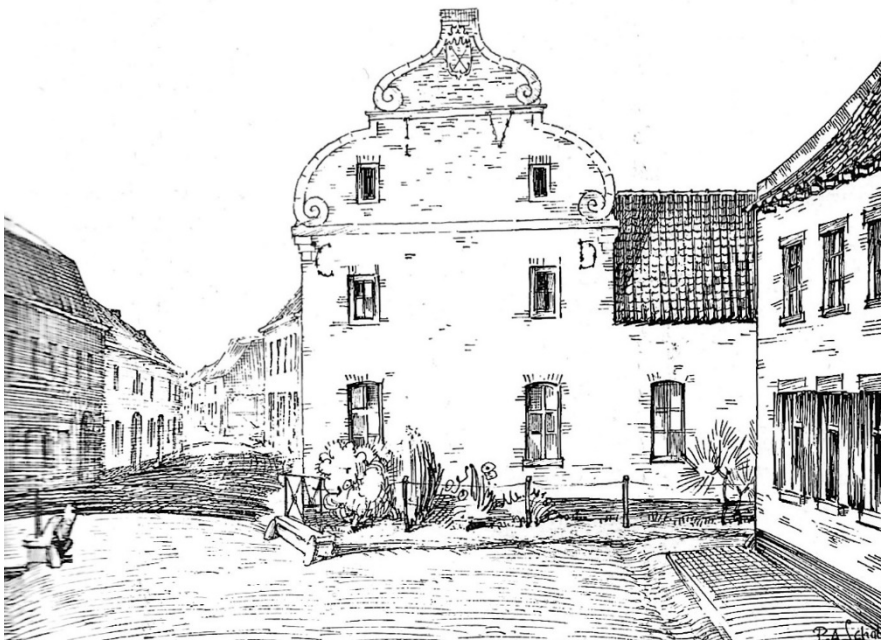


LE LIVRET



Inleiding

Dit is het oudste gedeelte van Geleen. Met op de hoek van de Pieterstraat en de Pastoor

Vonckenstraat het gezichtsbepalende pand uit 1753. De initialen IV (Jan Vroemen) en CD (Catharina Dullens) zijn bij een verbouwing verwijderd. Aan de Dörpsbrök geheten. Toevallig wist hij omdat hij er in zijn middelbareschooltijd altijd langs fietste dat men alleen de gevel had laten staan en het gehele pand erachter volledig opnieuw had gebouwd. Het enige wat nog uit 1753 stamt was de dunne voorgevel. Hier lag zijn woonhuis. Verder vinden we in de Peschstraat een pand uit 1799 en natuurlijk de Stoombierbrouwerij 'De Kroon', J. Schrijnemakers, Sectie B. no. 2426. Vlak naast de Sint-Marcellinus en Sint-Petruskerk, die het middelpunt vormt van Oud-Geleen, reeds werd gesticht in de Karolingische tijd (800 - 850). De kerk werd als zaalkerk gebouwd binnen een gebied dat door (droge)

grachten enige bescherming bood. De huidige kerktoren, grotendeels opgetrokken uit mergel, is het oudste monument van Geleen en werd gebouwd in 1504.

De Rooms-katholieke kerk Sint-Marcellinus en Sint-Petruskerk gelegen aan de Leursstraat is een driebeukige kruisbasiliek in neogotische stijl ontworpen door Carl Weber en gebouwd in 1862-1863. In de kerk is een hardstenen doopvont uit 1622, geschonken door Albert Huyn IV. Bij de kerk staat een neogotische kapel uit 1874 met daarin een calvariegroep.



Dat was zo'n beetje Oud-Geleen in een notendop. Marnix woonde er graag. Het was zijn thuis geworden, die afwisseling van het moderne centrum met het oude van Oud Geleen. Toch miste hij Pien zo erg. Maar er was niks meer aan te doen. Maar de pijn! Die bleef. Hij richtte zich weer helemaal op zijn winkel.

Maar vandaag was het anders. Vandaag ging hij weer eens op zijn vertrouwde bankje zitten, met de twee majestueuze torens van de Augustinuskerk die over zijn schouders meekeken. Met naast hem het standbeeld dat de DSM cadeau had gedaan aan de gemeente Geleen. Het was een fontein met kleine bronzen waternimfen aan de zijkant en bovenop de rijzige bronzen gestalte van Sint Barbara, de patrones van de mijnwerkers, met twee bronzen mijnwerkers ernaast. Gemaakt door een zekere Peter Roovers in 1958. Zou de goede man nog

leven? Hij keek naar rechts en zag de boekenwinkel van Krings met iets verder de eerste contouren van de Hanenhof. Hij keek voor zich uit en zag de cafés aan de Markt: te beginnen bij het Stadscafé Geleen, Café Anno 93, Shaggy's pub, café Toppers, de Tropen, café 'Max', en Amadeus. Dat was zo'n beetje het gehele uitgaansleven in Geleen, allen in één rij gelegen.

Het eerst kwamen Wido en Pien aan bij kasteel Sint-Jansgeleen. Over Sint-Jansgeleen is al genoeg bekend, luister: De overblijfselen van het vroegere Kasteel Jansgeleen bevinden zich iets ten noorden van Spaubeek. Het domein ligt al buiten het dorp, maar wordt daarvan nog verder geïsoleerd door de autoweg A76 naar Heerlen en Aken. De resterende kasteelhoeve ligt met haar ingang aan de lokale weg naar Geleen, dicht bij de spoorlijn, die de haakse bocht in de (Geleenbeek) met een boog volgt, maar ter plekke het riviertje bijna raakt.

De geschiedenis van Spaubeek is nauw verbonden met het Kasteel of Huis St. Jansgeleen, in de wijde omgeving vroeger ook wel 'het Huis' (Genhoes) geheten. Het Huis Spaubeek of Huis Jansgeleen met hoeve en bijgebouwen was de zetel van een heerlijkheid, waarvan de eerste heer reeds vermeld wordt in 1286. Het fungeerde later als het eerste burgslot van het Graafschap Geleen onder

de adellijke familie Huyn. Spaubeek maakte deel uit van de schepenbank van Geleen en werd deel van de heerlijkheid Geleen en Spaubeek sedert haar verheffing in 1557. Van toen af had het zelf lage en middelbare rechtspraak.

Het slot werd in zijn laatste vorm omstreeks 1567 gebouwd, blijkens ook het later herplaatste alliantiewapen (1571) boven de ingang van de voorhof. Het was een rechthoekig, twee verdiepingen hoog huis van mergel, met een noordelijke en een oostelijke vleugel die haaks op elkaar stonden, en was omgeven door diepe grachten en brede vijvers. Het leengoed omvatte meer dan 170 ha. grond en was schilderachtig gelegen in een dal of vallei (een 'spalt' of 'spau') van de Geleenbeek, tussen Schimmert en Op-Geleen. Tussen dat heuvelplateau en het kasteel stroomde de visrijke Geleen, voorzien van drie watermolens. Vooral als we de autoweg en de spoorlijn wegdenken is het nog altijd een schitterende locatie:

ca. 1200 nederzetting zonder eigen naam

1264 *'aan de beek bij Hobbelrade'*

1462 *'Her Johans Gelene'*

1469 *'Her Jans Gelene'*

ca. 1600 *'Sint Johans Gelene'*

Genoemd naar 'Johan Roede van Opsinnich', ook wel genoemd 'Jan I Rode van Opsinnich (gestorven in 1472); de toenmalige bezitter van het latere Sint-Jansgeleen.

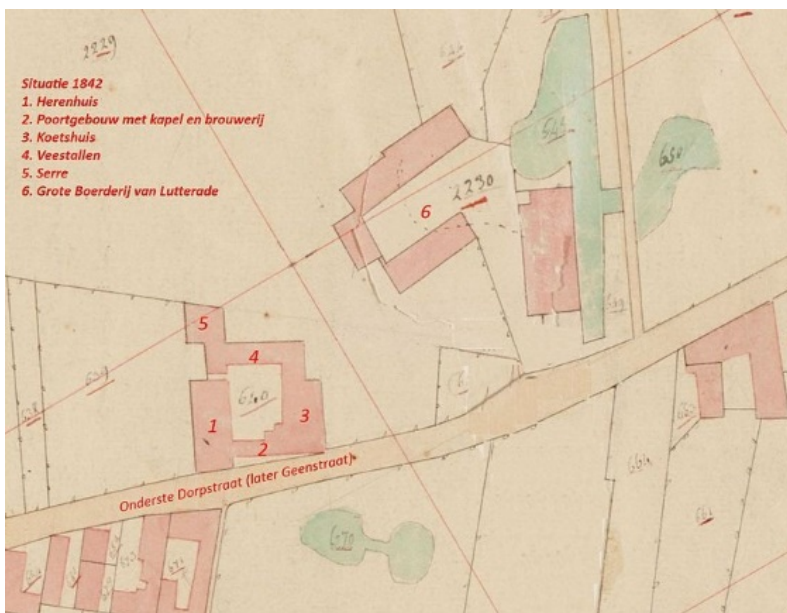
Tot de bezittingen van Sint-Jansgeleen behoorde ook het zogenaamde Vrouwenbosch. Over het Vrouwenbosch werd gezegd: Oudere benamingen voor 'Vrouwenbosch' (1775) zijn 'Prinssenbosch' (1746) en 'Heerenbosch' (1577/1608). Genoemd naar respectievelijk de Vrouwe, de Prinsen en de Heren van Sint Jansgeleen. Vroeger was, zoals gezegd, het Vrouwenbosch veel groter dan tegenwoordig. Het grootste gedeelte van het bos is echter door ontginningen van de nabij gelegen steenfabriek en in gebruik genomen als groeve en weiland. Om snel en tijdig bij de sterk oplopende grondprijzen geschikte en betaalbare bouwterreinen te kunnen kopen ten behoeve van de bij Ons Limburg aangesloten woningbouwverenigingen werd door zijn toedoen de N.V. Bouwgrondmaatschappij 'Tijdig' opgericht (1913). Deze in opzet filantropische instelling, waaraan Poels tot 1948 als commissaris verbonden zou blijven, werkte met een aandelenkapitaal om te voorkomen dat grond- en huizenspeculanten zich zouden verrijken door de aan- en verkoop van bouwgrond. De toenemende behoefte aan bakstenen en dakpannen bracht Poels ertoe de productie van bouwmaterialen, ook al uit het oogpunt van kostenbesparing, in eigen beheer te doen plaatsvinden. Om die reden werd in 1915 de N.V. Steenfabriek 'Onze Industrie' te Spaubeek opgezet die het Vrouwenbosch

moesten ontginnen op zoek naar bruikbare leem voor de brikken en de pannen.

Geleen (Limburgs: *Gelaen*) is een stad en een voormalige gemeente in de Nederlands provincie Limburg.

Tegenwoordig maakt de stad deel uit van de gemeente Sittard-Geleen. Zij dankt haar naam (oorspronkelijk 'Opgeleen') aan haar ligging bij het riviertje de *Geleen* (ook wel de Geleenbeek genoemd), dat de oostgrens van de gemeente vormde. De stad omvat de vroegere dorpskernen Oud-Geleen, Lutterade, Krawinkel, Spaans Neerbeek en Daniken, en daar omheen de in de laatste eeuw ontstane wijken. Anno 2007 wonen er bijna 33.000 mensen.

Munstergeleen werd genoemd naar het *munster* (= monasterium = klooster) van St.-Vaast te Atrecht of



Arras (F), dat uitgebreide bezittingen in het Geleendal had.

Haar tweelingplaats lag stroomopwaarts en werd *Op-Glene* of *Opglene* genoemd. Het

was een stad, zoals gezegd, met een centrum dat in de

jaren vijftig en zestig uit de grond werd gestampt ten behoeve van de mijnindustrie. Toen nog met V&D. Een centrum dat een beetje naargeestig aandeed. Nu zonder V&D, na een ingrijpende renovatie en herbouw. Toch was het zijn stad. Er lag hier veel verleden, dacht hij. Maar dan was er Pien, zijn lust en zijn leven. Ze woonde in het Drossaerthuis. In 1751 bouwt drossaert Renier Corten het Drossaerthuis (Geenstraat), dat in 1970 is gerestaureerd. Ongeveer het oudste gebouw in Geleen na de St. Janskluis (1699). De oorsprong van het gebouw is te traceren tot 1660 toen in het jaar 1660 Leonard Corten een boerderij kocht aan de Geenstraat met daar tegenover een boomgaard. Hij kocht het van de Familie Mutzenich welke op aanliggende Hoeve Lutteraede woonde. De Familie Mutzenich had, uit voorzorg voor de oude dag, het door Leonard gekochte pand, laten bouwen. Uit voorzorg ook de verbouwingskosten ook terug te krijgen, liet hij in de akte van aankoop opnemen dat wanneer de verwanten van Mutzenbach aanspraak zouden maken op het goed, hij deze kosten vergoed zou krijgen. Enkele maanden later verklaart het familielid Mutzenbach definitief akkoord met de verkoop van het erfgoed. De prijs hiervoor was FL 1850,-. Leonard Corten was voornemens het pand te verbouwen tussen 1659 en 1664.

Een Drossaard is een man die namens zijn heer, in dit geval Prins de Ligne, een bepaald gebied beheert. Tevens is het zijn taak om voor de inning van belastingpenningen te zorgen. Uit hoofde van zijn functie als Drossaard was Corten ook belast met de rechtspraak, orde en verdediging.

In die tijd werd Limburg gekweld door bokkenrijdersbenden. Vele grepen in die tijd uit armoede en onmacht naar tot kwade middelen.

Men ging vaak georganiseerd op roverspad. Drossaard Renier Corten was beroemd en berucht door zijn processen die hij voerde tegen deze bendes.

In 1744 gebeurde het dat er brand uitbrak bij de familie Corten. Men is een mening toegedaan dat de brand in 1744 gesticht is door twee zusters van veroordeelde bokkenrijders. Afkomstig van de familie Hennix uit Spaubeek.

In 1751 laat Renier Corten, de kleinzoon van Leonard



Corten, het huis herbouwen. Dit gebeurt met toestemming van de Schout en de Schepenen. In de voorgevel van het Drossaardhuis zijn nu nog de geveltekens

R.C – P.C 1751 te zien. De letters zijn de initialen van Renier Corten en zijn vrouw Petronalla Gadé.

Renier Corten woonde van 1741 tot 1751 op het kasteel in Amstenrade. Op 7 december 1753 wordt hij benoemd tot voorlopige en al snel tot officiële Drossaard van Geleen en Amsterade. Drossaard Corten overleed te Geleen op 27 april 1764.

Er tegenover ligt een boerderij met een jaartalsteen 1763 en verderop, de Geenstraat af, liggen nog enkele oudere boerderijen uit het begin van de 20^e eeuw (1922). Pien was van gegoede afkomst en nu kwam ze met een uitgebluste student aan. Maar hij werd goed opgevangen in hun gezin. Wat hij wilde was duidelijk. Hij wilde met Pien een gezinnetje stichten. En ergens gaan wonen, niet te ver af, maar ook niet te dichtbij.

Het was alsof er iets van hem afviel. De loden last van het verleden. Hij zat op een bankje op de Markt in Geleen. Het enige bankje op de Markt. En hij keek om zich heen. De MAVO St. Anna, het Albert Schweitzer Atheneum (ASA). Alles leek onwerkelijk. Toch was dit zijn leven geweest. Maar hij wist er nauwelijks nog iets van. Verzonken in het verleden. Het enige wat hij voelde was dat hij hier thuis was. Dat hij hier kon vinden wat hij al jaren zocht. Alsof hij weer begon waar hij jaren

geleden was gestopt. Hij had een stuk van zichzelf gevonden. Een groot stuk. Geleen was niets. Een winkelhart zonder ziel, met bijna alleen maar moderne gebouwen. Geleen daar moest je niet zijn, je moest naar Sittard met zijn Markt en zijn vele historische panden. Maar hij had Pien gevonden en dat was zijn alles. Ze waren nu nog in de fase dat ze erg verliefd op elkaar waren. Dat zou weldra anders worden, dan begon der grauen Alltag. Maar voorlopig zat hij nog op zijn bankje. Denkend aan de Cooper-test in het burgemeester Daemenpark. Denkend aan al die scholen. Ze hadden hem houvast gegeven. Een houvast dat hij later was kwijtgeraakt. Toen was hij gaan zwalken en in de armen van Pien terecht gekomen. Daar waar hij nooit meer vandaan wilde. Hij zat op het bankje en wist dat het goed was zo, goed zoals het was. Dat er niets meer bij hoefde. Geleen was zijn stad. Hij keek naar de fontein naast hem en dacht, al die jaren heb ik je niet gezien. Ik was te druk met leven hier, maar nu herken ik je als baken in de strijd. De strijd die ik moest voeren om tot hier te komen. Zoals gezegd de weg was lang en onbarmhartig, maar hij was wel waar hij wilde dat hij was. In het midden van zichzelf. In het midden van wat hij hier had laten liggen, door weg te gaan. Want de verten riepen. Kom naar hier, hier is alles beter. Het gras is groener in deze wei. Hij had zich laten verleiden. Het gras was niet groener geweest eerder dor. Op een